

גוט שבת Gut Sábész

23. évfolyam 4. szám • Ára: 330 HUF • ב"ה

KIADJA: CHABAD-LUBAVICS ZSIDÓ NEVELÉSI ÉS OKTATÁSI EGYESÜLET

Gyertyagyújtás Budapesten: 17:48 • כ"א תשרי תשפ"א • 2020.10.9. • הושענא רבה • Gyertyagyújtás másodike: 18:51

Mobil szukkot sátrakkal az ünnep házhoz megy

Szukkotkor, a sátrak ünnepén emlékezünk meg sivatagban vándorló őseinkről. Idén azonban nem az emberek, hanem a sátrak maguk kezdtek vándorlásba.

Az EMIH ugyanis mobil szukkot sátrakkal sietett azok segítségére, akik a járvány miatt idén inkább távol maradtak a közösségi ünnepektől, vagy nincs otthon lehetőségük szukkot építeni. „Két csoportra oszthatjuk az érdeklődőket” – mondta el kérdésünkre a projekt szervezője, *Stell Mushky* rebbecen, aki férjével az újbudai Bocskai zsinagógát vezeti. – „Az egyik a hagyományörzők, akik minden más évben közösségi szukkában étkeznek, de idén a koronajárvány miatt nem mentek el ilyen eseményekre. Ők nagyon hiányolták a szukkot micvák teljesítését, és nagy segítség nekik, hogy mégis megtarthatják azokat. A másik csoport, akik sose ünne-

pelték, de most nagyon örültek, hogy megmutathatják a családjuknak a saját otthonukban ezt a különleges micvát.”

A három mobil sátorból kettőt autók vontattak, a harmadikat egy biciklis riksához rögzítették. A különböző körzetek rabbijai 2-2 órás etapokban járták körül a közösségük tagjait és az érdeklődőket Szukkot félünnepén. „Ellátogattam egy családhoz Óbudán” – meséli *Stell Jicchák* rabbi. – „A szomszédok az ablakból, látták mi történik, és az egyik család nagyon megörült nekünk. Kiderült, hogy nemrég költöztek a környékre, és nem tudták, hogy vannak más zsidó családok is a szomszédságban. Ez egy nagyon szép pillanat volt.”

A sátorban el lehetett mondani az áldást az ünnepi csokorra (lülefet bencsolni, magyaros jiddissel mondván). Emellett a férfiak tehettek tfilint és lehetőség

volt leülni egy kis sütemény elfogyasztásának erejéig – így a szukkában étkezés micváját is gyakorolhatták azok, akikhez befutott a mobil szukka.

Nem csak a budapestieknek nyílt lehetősége házhoz rendelni a kerekeken guruló ünnepi sátrat: az autók vontatta szukkákat Szentendrére, Debrecenbe, Szegedre és Kecskemétre is ellátogattak. Stellék a szervezésbe bevonták *Tzemmy* és *Sophie Bassmant* is, akik nemrég költöztek Budapestre, hogy fiataloknak szervezzenek programokat. A mobil szukkákat eljuttattak iskolákba, munkahelyekre és idősotthonokba is: mindenhol, ahova hívták őket, valamint a rabbik meglátogatták velük közösségük tagjait is. Összesen közel 1000 embernek nyílt lehetősége a mobil szukkákat segítségével, hogy részt vegyen az ünnepben és teljesítse annak micváját.

Megjelent a *Jiddis-Magyar szógyűjtemény* hasonmás kiadása

A közel százoldalas műben több ezer címszót találunk, ami nem csak a jellegzetes „magyar-jiddis” kifejezésekkel ismert meg, de egyedülálló kordokumentumként betekintést ad a háború előtti magyar zsidóság életébe.

„Nagyon kritikus a megjelenés dátuma a könyv jelentőségének szempontjából, hiszen csak rövid idővel a holokauszt pusztítása előtt készült el a munka. Gyakorlatilag az utolsó másodpercben mentették meg ezt a teljesen egyedi nyelvi világot – legalább a könyv lapjain – az utókornak. Alig három évvel később elpusztult a magyar zsidóság nagy része, köztük azok, akik élő nyelvként használták ezeket a kifejezéseket” – mondta el a könyv kiadója, *Oberlander Báruch* rabbi a műről.

Az eredeti könyv ezer számozott példányban jelent meg 1941-ben Pápán, két nyugalmazott pedagógus, *Blau Henrik* és *Láng Károly* szerkesztésében. A hasonmás kiadás 1995-ben már megjelent egyszer a Chábád Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület gondozásában, ennek példányai azonban már régóta nem voltak beszerezhetőek.

A könyv, melynek ára 1490 forint, megrendelhető a *posta@zsido.com* email címen.

Zsidó híradó Megjelent az *Egység* magazin 134. száma

Már többször ejtettünk szót a csengelei vágóhídról, amely a járvány kezdete óta különleges szerepet játszik az európai kóser élelmiszerben. A vágóhíd ugyanis egyike azon keveseknek, melyek teljes egészében hitközségi kézben vannak, és így nem zárta be kapuit az izoláció idején sem a kóser vágások előtt. Az *Egység* magazinban a vágóhíd vezetőjével, *Oirechman Smuel*lel beszélgettünk, akitől nemcsak erről, de a vágóhíd egyéb érdekességeiről is mindent megtudhattunk.

A libák és a kóser vágás sok más érdekes cikkben is visszaköszön a lap hasábjain a *Rebbe szava* rovattól a gasztronómiáig. *Chana Deutsch* cikkében legendás lények is felbukkannak, míg *Naftali Deutsch* írása egy izraeli farmra vezet bennünket.

Az újság ezúttal több más

érdekes interjúval is szolgál, többek között *Köves Slomó* rabbi „évertékelőjével”: *Megyeryi A. Jonatán* interjúja betekintést ad az EMIH munkájába. „Bátran kijelenthetjük, hogy a közösség a nehézségek dacára nem valamiféle fölösleges és önmagáról az első adandó alkalommal levetendő dologként tekintett a zsidó közösségi, vallási életre, az oktatásra. Épp ellenkezőleg: stabil alapként számolt ezekkel, amelyekből kiindulva még egy ilyen különleges és nehéz helyzetben is képesek lehetünk kialakítani azokat a módokat, amelyeket követve magát a közösségi és vallási életet is folytatni tudjuk.”

Seres László, a Neokohn portál főszerkesztője Donald Trump esetleges Nobel-békedíja kapcsán írt a díjról, közéleti helyzetéről és valós eredményekről.

Mózes halála és a Tóra örömnépe

Szimchát Tóra ünnepekor a *Vö-zot hábráchá* nevű hetiszakaszt olvassuk fel, amely Mózes mesztünk halálával zárul. A hetiszakasz *háftárája* a következő szavakkal kezdődik: „És volt Mózesnek az Örökkévaló szolgájának halála után...” (*Jósuá* 1:1.)

Az olvasmány – mind a törái, mind a prófétaik részt illetően – látszólag éppen ellentétes tartalmú, mint ami Szimchát Tórának az üzenete. Ezen az ünnepen ugyanis olyan örömet kell átélünk, amiből aztán egész évben tudunk táplálkozni. Ebben a megvilágításban talán meglepőnek tűnhet, hogy éppen erre a napra vonatkozólag látták Bölcséink illőnek, hogy egy olyan szomorú eseményről, mint Mózes haláláról beszámoló bibliai részeket olvassunk fel a zsinagógákban.

Szimchát Tóra eseménye, valamennyi tiszre havi ünnep tulajdonképpen záróakkordja, így minden elem, ami az előző ünnepekben jelen volt, ezzel az alkalommal újra megjelenik, s nem csak, mint egy tisztavirág-életű fellángolás. Szimchát Tóra ünnepe az öröme az, amiből az egész elkövetkezendő év

során táplálkozunk. Az öröm, melyből a szürke hétköznapok idején meríthetünk kellő erőt hitünk megőrzéséhez, istenszolgálatunk teljesítéséhez.

Fentiek fényében már érthetővé válik, hogy Szimchát Tóra ünnepekor miért éppen Mózes haláláról olvasunk. Mózes egész életét úgy kell látnunk, mint egy olyan időszakot, amelyben az isteni csoda folyamatosan és tapintható módon volt jelen. Ilyen értelemben pedig, bár Mózes halálával a csodák korszaka is a végéhez ért, mindenki, aki utána élt – egy olyan világban, ahol az isteni jelenlét már nem annyira kitapintható – az ő emlékéből és példájából meríthet erőt.

Ez a kapcsolat Mózes halála és Szimchát Tóra ünnepe között: mindkettő arra az időszakra szolgál lelki munícióval, amikor arra a leginkább rászorultunk, hogy még akkor és ott is érezzük Isten fényének a melegét: amikor és ahol egyébként csak a sötétben dideregnénk.

Kovács Jichak rabbinövendék
cikke a *Torát Menachem* 13.
kötetében 55. oldala nyomán, a
Sulchán sábat idézetében.

Imaidők a következő hétre (október 10-16.)

AZ ISTENTISZTELETEKEN MASZK VISELÉSE KÖTELEZŐ!

Talmud Egylet – Sász Chevra Zsinagóga
(VI., Vasvári Pál u. 5. – az udvaron)

Szombat-vasárnap:

Lásd az Ünnepi mellékletben

Hétfő-péntek: 8.00 Reggeli ima

Hétfő-csütörtök:

17.40 Délutáni-esti ima

Péntek: 17.00 **A tiltott fa gyümölcse**

(Szabó György Menachem előadása);

18.00 *Kábálát Sábát* és ünnepi ima,
majd *Kidus* a sátorban

Óbudai Zsinagóga
(III., Lajos utca 163.)

Szombat-vasárnap:

Lásd
az Ünnepi mellékletben

Péntek:

18.00 *Kábálát Sábát*,
majd *Kidus*

*Ha az időjárás engedi,
szabadtéren.*

**Budavári
Zsinagóga**

(I., Táncsics M. u. 26.)

Szombat-vasárnap:

Lásd

az Ünnepi mellékletben

Péntek: 18.30 Tanulás;

19.30 Ima, *Kidus*

*Szabadtéren;
eső esetén fedett,
de szabad helyen.*

Zsilip Zsinagóga

(XIII., Fortuna Hajó tetőterasz)

Szombat-vasárnap:

Lásd az Ünnepi mellékletben

Péntek:

18.30 *Kábálát Sábát*, *Kidus*

Cháj Galéria

(Szentendre, Pátriárka u. 6.)

Szombat-vasárnap:

Lásd az Ünnepi mellékletben

Péntek: 18.30 *Kábálát Sábát*,
majd *Kidus*

Velem és a Rebbével történt A kiégés ellenszere

1947-ben születtem Magyarországon, holokauszt túlélő családban. A szüleim minden hozzátartozójukat elvesztették. A háború után házasodtak össze, és a Bonyhád melletti Zombán telepedtek le, ahol vegyesboltot üzemeltettek, de az antiszemitizmus és a kommunista hatalomátvétel miatt hamar a költözés mellett döntöttek. Apám ezt követően Újpesten kapott rabbiállást.

1956-ban, a forradalom alatt sikerült elhagynunk az országot. Először Ausztriába, majd onnan Kanadába vándoroltunk. Ott találkoztam a lubavicsi mozgalommal, mely új és nagyszerű látásmóddal ismertetett meg.

17 éves koromban Montrealtól New Yorkba utaztam egy csoporttal Szimchát Torá ünnepeire. Sohasem feledem azt a hatalmas tömeget, a táncot, az éneket. A Rebbe irányított mindent, hatalmas energia áradt belőle. Később személyesen is találkozhattam vele. A találkozó előtt levelet írtam neki, melyben a tanácsát kértem. Még egy évem volt a középiskola befejezéséig, és nem tudtam, hogy hol folytassam a tanulmányaimat. A McGill Egyetemre már felvettek, de nem akartam oda járni, bár a szüleim azt szerették volna. Valójában egy lányszemináriumban akartam zsidó tárgyakat tanulni, hogy később Tórát taníthassak.

A Rebbe a következőt mondta a tervemmel kapcsolatban: „Helyes elképzelés”. Többet azonban nem közölt. A szüleimről kérdezősködött, érdekelte, hogy min mentek keresztül, majd megál-

dotta őket. Azt tanácsolta, hogy avassam be őket is az életemmel kapcsolatos terveimbe és sok sikert kívánt.

Így is tettem, de apám hallani sem akart semmiről. Megke-

Pearl Lebovic és férje, Yeheskel Lebovic rabbi a New Jersey-beli Maplewoodban él. Az Ahavath Zion közösséget vezetik, továbbá a Morristowni Egészségügyi Központban dolgoznak kórházi lelkészként. Az interjú 2018 márciusában készült.

ményítette a szívét és határozottan ellenezte, amit elképzeltem magamnak. Az egyik problémája az volt, hogy a szeminárium New Yorkban működött, és nem akarta, hogy elköltözzek otthonról. Ma már megértem ezt, hiszen a holokausztban elvesztette az egész családját, és nem akart engem is elveszíteni.

Akkoriban azonban még nem érttem, és nagyon elkeseredtem. Írtam a Rebbének és kiöntöttem neki a szívemet. Válaszában a Rebbe azt ajánlotta, hogy kérjek meg valakit, hogy beszéljen velük a nevemben, mert egy kívülállótól talán elfogadják azt, amit tőlem nem. Azt is javasolta, hogy a Beis Yaakov szemináriumot válasszam, sőt még a tandíjat is magára vállalta. Azt írta, hogy az édesanyja em-

lékére létrehozott Keren Chana alapítvány fedezné a költségeket. Amikor elterjedt a híre, hogy a Rebbe gondoskodna a tandíjaimról, több lubavicsi házsid is megpróbált segítséget nyújtani. Sze-

reztek lakhatást és mindent előre elrendeztek. Végül a szüleim elfogadták, hogy ez a vágyam, így New Yorkba utaztam és megkezdtem a tanulmányaimat a williamsburgi Beis Yaakovban.

1966-ban férjhez mentem, majd rögtön a Massachusetts állambeli Springfieldbe költöztünk, hogy a Rebbe küldöttjeként szolgáljunk a zsidó közösséget. Tizenhárom évet töltöttünk ott, mely idő alatt a Rebbe számos elképzelését megvalósítottuk. Azt gondolom, látta, hogy szeretünk dolgozni és ez tetszett neki, mert maga is a tettek embere volt.

Miután már jó ideje Springfieldben dolgoztunk, elkezdtem a túlterheltségtől szenvedni. Az egyetemeken hetente háromszor vezettem programokat, he-

tente egyszer házaspárokkal foglalkoztam és persze minden nap tanítottam. Emellett még a gyerekeimről is gondoskodnom kellett. Amikor ezt megírtam a Rebbének, azt ajánlotta, hogy tartsak szünetet. Válasszak ki egy programot, a többi pedig szüneteltessem néhány hónapig. Azt is tanácsolta, hogy mindig egy dologra összpontosítsam minden figyelmemet, és eközben ne gondoljak a még rám váró egyéb feladatokra. Ha mindig az adott pillanatot élem meg, nem fáradok ki annyira – mutatott rá a Rebbe. Emellett arra buzdított, hogy tanuljam azokat a házsid könyveket, melyek az isteni gondviselésről szólnak, továbbá Rábénu Bechájé, a híres XI. századi bölcs művét, a Szív kötelességeit, annak is elsősorban a „Hit kapuja” című fejezetét.

Megfogadtam a Rebbe tanácsait, mindent, amit mondott. Női tanulókört szerveztem, ahol a Szív kötelességeit tanultuk és igyekeztem mindig az adott pillanatnak élni. Ez valóban segített enyhíteni a rám nehezedő nyomást. A Rebbe tanácsai és útmutatásai vezették az életünket. Bármit is tettünk, ahhoz az ő áldását kértük. Ez volt a titka a sikereinknek.

Pearl Lebovic

Készült a lubavicsi Rebbe életét feldolgozó archívum videóinterjúja alapján.

Az archívum magyar nyelvű változata itt érhető el:

www.youtube.com/alubavicsirebbe

Facebook Tanház Virtuális Bét Midrás

A zido.com Facebook-oldalán élően.

Oberlander Báruch

Megyeri Jonatán

Esténként más-más előadókkal és témákkal

Hétfő: Zohár, a Kabbala alapkönyve tanulmányozása
Kedd: Hászid történetek és mesék
Szerda: Kérdezd a rabbit!
Csütörtök: Hettiszakasz a Midrás és a Kabbala tükrében: Brésit

A zsidó filozófia alapjai

Kóser konyha

Datolyaméz

A datolya a zsidó vallási életben több helyen játszik szerepet. A tejjel-mézrel folyó Kánaán kifejezés a datolyamézre utal. A datolya egyike Izrael hét termésének, a sivat háminimnek, melyek különleges státuszt élveznek a táplálékokon belül (külön áldást mondunk rájuk, és egyazon étkezésnél előbb eszünk belőlük, mint más terményekből), középső levele, a luláv pedig a szukkoti csokor, az árbáát háminim része. A Zsoltárok könyvében Dávid király a datolyapálmát az igaz emberhez hasonlítja (Zsoltárok 9:12.): „Az igaz ember pálmaként virul”.

(kb. egy liternyi szilánhoz)
párve, glutén- és tojásmentes
1 kg friss datolya; víz; 2 pohár cukor

A datolyákat egy éjszakára vízbe áztatjuk, majd egy liter vízben feltesszük főni (használhatjuk hozzá az áztatóvizet), alacsony lángra. Ezután kissé kihűtjük, és laza szövésű textilen keresztül átszűrjük. Gondosan kinyomkodunk belőle minden levét, és széles, magas lábosban főzzük kis lángon, két pohár cukorral 3-4 órán át. Figyeljük, nehogy megégjen. Tiszta üvegbe töltjük, és így tároljuk.

Tisztelt Oberlander Rabbi Úr!

A napokban a döbbenet és a csodálkozás váltotta egymást nálam, miután olvastam a Mazsihisz honlapján, és egyéb fórumokon a R. főrabbi kirúgásáról. ... Mindez történi a megbocsátás és a bocsánatkérés napjaiban.

Tisztelt rabbi úr, szeretném kérni a véleményét vallásjogilag. Megteheti-e ezt egy világi vezető? Mi lesz a családosi rabbi jövőbeni megélhetésével? A rabbi hivatásból nem tud ripsz-ropsz elmenni szabónak! ...

Elza

Kedves Elza!

Előjáróban szeretném leszögezni, hogy a konkrét helyzetről nem kívánok állást foglalni, mivel az egy másik hitközség belpolitikájáról szól. A felvetett kérdések mentén két témát is át tudunk tekinteni a háláchá szempontjából, a lehetőségekhez mérten elvonatkoztatva az alaphelyzettől.

A Sulchán árucliban (OC 53:25.) szerepel, hogy még egy fizetett előimádkozót sem lehet elmozdítani a helyéről, kivéve, ha felfedeztek benne olyasmit, ami miatt alkalmatlanná vált munkája elvégzésére. Magyarázatul a Sulchán árucl kommentárjai Maimonidész responsumából (Blau kiadása 1:111.) idéznek, miszerint az általános talmudi alapelv alapján a szentségben az embernek csak fölfelé lehet haladni, semmiképpen nem lefele (Jomá 12b.). A közösségi szolgálat egy szent kinevezés, ezért ameddig képes teljesíteni a feladatát a kinevezett, nem lehet azt elvenni tőle.

Hasonlóan ír a RómÁ (JD 245:21.): „aki a közösség szolgálatában áll, azt nem lehet kirúgni... De ott, ahol az a szokás, hogy a

Kérdezd a rabbit!

Ki lehet-e rúgni egy rabbit?

rabbit határozott időre nevezik ki, vagy a közösség választja, joguk van leváltani”. Ezek szerint olyan helyeken, ahol nincs olyan explicit szokás a kérdésben, ami megengedné ezt, ott nem veszíti el a munkáját a szerződés lejártával a rabbi.

Schreiber Mózes pozsonyi rabbi több responsumban foglalkozik a témával (Chátám Szofér responsum OC 205–206. fej., CM 22. fej.): „elterjedt szokás egész Izraelben, hogy egy rabbi szerződését határozott időre írják. Van, ahol három évre, van ahol ötre, de sehol nem hallottunk még olyasmit, hogy az idő lejárt után elveszíti az állását.” Erre a Sulchán árucliban azt a magyarázatot találjuk (CM 333:3.), hogy az ember ne vállaljon el olyan munkát, ami hosszú időre szól, több mint a három évre, mert ez már a rabszolgaság kategóriájába esik, és az embernek nem szabad rabszolgának eladnia magát. Más vélemények szerint ez a tilítás hat évnél hosszabb időtartamra vonatkozik. Vagyis azért írják határozott időre a szerződést a rabbival, hogy ne essen ebbe a tilalomba, nem pedig azért, mert a lejárt után ténylegesen elvesztené az állását. A határozott idejű szerződés biztosítja azt is, hogy ha a rabbi máshova akar szerződni, akkor joga legyen elmenni, de ez nem jogosítja fel a közösséget arra, hogy kirúgják a lejárti idő után.

A Chátám Szofér hozzászólása (uo. OC 206. fej., CM 162. fej.), hogy még abban az esetben is, ha vétkezett, de olyan vétekről van szó, ami nem a hivatása ellen szólt, pl. a háláchával szembemenő dolgot cselekedett, de nem tanította ezt az embereknek, nem pászkenolt olyat, ami nem felel

meg a zsidóságnak, akkor meg kell térnie és bűnhődnie kell, de nem veszíti el az állását. Kivétel az alól, ha súlyosat vétkezett, például, ha a hatalmával visszaélve erkölcsstelenül viselkedett (lásd Egyesség 123. szám 32–33. old.).

Ha tehát a neológ hitközség a vallási vezetőire klasszikus rabbi-ként tekint, akkor a háláchá szerint kizárólag akkor lehet elmozdítani őket a pozíciójukból, ha nagyon súlyos vétket követnek el, például a hatalmukkal visszaélve erkölcsstelenül viselkednek a hozzájuk fordulókkal. Egy vita a világi vezetéssel nem tartozik ebbe a kategóriába.

Annál is súlyosabb a helyzet, ha a kirúgással teljes egészében elveszünk az illetőtől a megélhetését. Ennek kapcsán idézi a Talmud (Jövámot 78b.) Sámuel könyvét: „És éhség volt Dávid idejében három éven át [...] Szólt az Örökkévaló: Saul miatt és a vérontás háza miatt, mivelhogy megölte a givonbelieket” (2Sámuel 21:1.). Felteszi a kérdést a Talmud: hol van szó arról, hogy Saul megölte a givonbelieket? A válasz, hogy Saul megölte Nov városában a kohéneket (1Sámuel 22.), akiknek a givonbeliek dolgoztak, így azoknak nem maradt megélhetésük. Ebből tudjuk, hogy aki elveszi valakinek a megélhetését, mégpedig úgy, hogy esélye sincs rá, hogy újra elhelyezkedjen, az olyan, mint ha az életére tört volna.

Remélem, hogy sikerül a helyzetet elsimítani, kibékülnek a felek és visszakaphatja a munkáját az említett édesapa, különösen most, Szimchát Torá, a Tóra ünnepének közeledtével.

Oberlander Báruch

A cikk teljes terjedelmében
a zsidó.com oldalon olvasható.

Gut Sábesz – megjelenik hetente

Kiadja a Chabad-Lubavics – Zsidó Nevelési és Oktatási Egyesület / Published weekly by Chabad-Lubavitch – The Jewish Heritage Center of Hungary
1052 Budapest, Károly körút 20.

Telefon: +36-1-268-0183
www.zsidó.com / info@zsidó.com
Felelős kiadó: Oberlander Báruch rabbi
Főszerkesztő: Steiner Zsófia
A kiadvány szent szövegek részleteit és magyarázatait tartalmazza. Kérjük, ne dobja el!

Munkatársak: Cseh Viktor, Dénes Anna,
Kovács Jichák, Molnár Zsófia
Nyomdai előkészítés: Juhász Valéria
ISSN 1416-4604

